รูปแบบ เทคโนโลยีการผลิตและบทบาทหน้าที่ของกุณฑีในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่19*

Typology, Technology and function of kendi in Thailand, prior to the 13th century AD.

เกญพริษฐ์ พัฒฑิธนโชติภาคิน (Kepharit Phatthithanachotphakhin)**

บทคัดย่อ

การศึกษากุณฑีในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและเทคโนโลยีการผลิตกุณฑีที่พบในประเทศไทย ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมจากการศึกษารูปแบบกุณฑีระหว่างแหล่งโบราณคดีในประเทศไทยกับแหล่งโบราณคดีในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และศึกษาหน้าที่การใช้งานของกุณฑีในช่วงเวลาดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบกุณฑีที่พบในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1. กุณฑีที่มีพวยทรงตรง 2. กุณฑีที่มีพวยทรงโค้ง 3. กุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูนยื่น 4. กุณฑีที่มีพวยทรงคาง 5. กุณฑีที่มีพวยแบบพิเศษ นอกจากนี้ยังพบว่ากุณฑีบางรูปแบบแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนโบราณในประเทศไทยกับชุมชนโบราณในเอเชียใต้และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เทคโนโลยีการผลิตภาชนะประเภทกุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย จากการศึกษาด้วยวิธีศิลาวรรณนาพบว่า กุณฑีที่พบในภาคกลางพบส่วนผสมในเนื้อดินปั้น 3 กลุ่ม คือ 1. ดินธรรมชาติ 2. มีทรายเป็น ส่วนผสม 3. มีแกลบข้าวเป็นส่วนผสม ในขณะที่กุณฑีที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นพบว่ามีการเติมแกลบข้าวเป็นส่วนผสมลงในเนื้อดินปั้น และกุณฑีที่พบในภาคใต้ใช้ดินธรรมชาติโดยไม่เติมส่วนผสมอื่นลงในดินปั้น

หน้าที่ใช้งานของกุณฑีในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่ามีหน้าที่การใช้งานเหมือนกันคือ ใช้ในครัวเรือน มีการผลิตและกระจายผลผลิตไปขายยังชุมชนอื่นๆ ใช้ในราชสำนักหรือเป็นเครื่องราชูปโภค มีหน้าที่ที่เกี่ยวกับความเชื่อที่เข้ามาพร้อมกับศาสนาและพิธีกรรมเกี่ยวกับศพ โดยพบว่าใช้กุณฑีใส่เครื่องเซ่นสังเวยและใช้เป็นโกศบรรจุกระดูกด้วย

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทเรื่อง “รูปแบบและบทบาทหน้าที่ของกุณฑีในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19” โดยเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งโครงการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์ มี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. ผาสุข อินทราวุธ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

This article is part of the Master’s thesis : Typology and function of kendi in Thailand, Prior to the 13th century, which is part of the research project : The study of cultural relations between Thailand and neighboring countries in South Asia and Southeast Asia, by TRF Master Research Grants: TRF-MAG give support to this research. Prof. Emeritus. Phasook Indrawooth, Ph.D. is the project advisor.

** นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เบอร์โทรศัพท์ 0869888759 e-mail: puma.chua1983@gmail.com

A Graduate student of Department of Archaeology, Silpakorn University. Tel: 0869888759 e-mail: puma.chua1983@gmail.com

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

Abstract

The objective of this study was to search for the typology and Technology of kendis in Thailand, the cultural relations among the ancient towns in Thailand with another ancient town in South Asia and Southeast Asia, and the function of kendis, Prior to the 13th century AD.

According to the result of this study, The kendis could be separated to 5 distinctive type including 1) Straight-spouted kendis 2) Curve-spouted Kendis 3) Flange-spouted Kendis 4) Chin-spouted Kendis and 5) Special-spouted kendis.

The typology of kendis discovered by this study, has represented the cultural intercourse among ancient towns in Thailand and the relationship with another ancient town in Southeast Asia and India.

The study about the technology in the production of kendis is represented through the petrographic analysis to provide the information of production of kendis. The kendis from the central region is distinctively composed of three main groups: 1) a group that contained only natural inclusion-natural soil ; 2) sand and 3) rice chaff or husks. In northeastern region, kendis was tempered with rice chaff. In Southern region, kendis was contained only natural soil.

The function of kendis found in Southeast Asia and India have no significant difference, such as domestic use, commercial production, court use as a royal utensil, religious use in Buddhism and Hinduism and ritual use related to the corpse.

บทนำ

คำจำกัดความและความหมายของกุณฑี

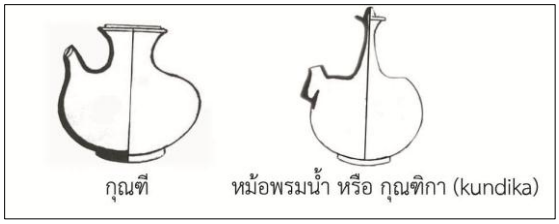
กุณฑี เป็นภาชนะที่มีลักษณะแตกต่างจากภาชนะประเภทอื่นๆ คือ เป็นภาชนะมีพวยติดอยู่บริเวณไหล่ของภาชนะ 1 พวย ไม่มีหูจับ (กรมศิลปากรม, 2550: 40 ; Khoo, 1984: 1 ; Singapore National Museum, 1984: 5 ; Rooney, 2010)

ลักษณะของกุณฑีที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นภาชนะเนื้อดิน (earthenware) โดยมีพวย 1 พวย มีช่องทางการไหลเข้าออกของน้ำ 2 ช่อง ได้แก่ ที่พวยของภาชนะ 1 ช่อง และที่ปากของภาชนะ 1 ช่อง ไม่มีหูจับ ซึ่งได้รวมหม้อพรมน้ำหรือกุณฑิกา (kundika) ซึ่งเป็นภาชนะที่มีปากแคบและมีพวยติดอยู่ที่ไหล่ของภาชนะเป็นรูปแบบย่อยของกุณฑีที่ใช้ในการศึกษานี้ด้วย

กุณฑีกับการศึกษาที่ผ่านมา

จากการศึกษาเรื่องราวของกุณฑีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ผ่านมา สามารถสรุปได้ว่านักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่ากุณฑีที่พบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับต้นแบบมาจากประเทศอินเดีย โดยชาวอินเดียที่นับถือทั้งพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์นำเข้ามาในภูมิภาคแห่งนี้ ซึ่งกุณฑีมีหน้าที่การใช้งานทั้งในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรม โดยสามารถสรุปแยกย่อยออกเป็น 2 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. กุณฑีที่พบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้ อาจได้รับต้นแบบมาจากภาชนะของชาวอินเดียที่เรียกว่า กุณฑิกา (kundika) หรือหม้อพรมน้ำ เนื่องจากความคล้ายคลึงกันทางด้านภาษาที่ใช้เรียกภาชนะ นักวิชาการกลุ่มนี้ได้แก่ ฮัน ไว ทู (Han Wai too) (Adhyatman, 1987: 6)และดอว์นเอฟ รูเน่ย์ (Dawn Rooney)(2010) เป็นต้น

ลายเส้นที่ 1 ลักษณะกุณฑีและหม้อพรมน้ำที่ใช้ในการศึกษา
ดัดแปลงจาก : ผาสุข อินทราวุธ, (2528), **ดรรชนีภาชนะดินเผาสมัยทวารวดี** (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร), 81.

2. กุณฑีที่พบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาจได้รับต้นแบบมาจากหม้อน้ำของชาวอินเดีย ซึ่งชาวอินเดียเองรับรูปแบบมาสืบทอดจากอารยธรรมเมโสโปเตเมีย นักวิชาการกลุ่มนี้ได้แก่ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. ผาสุข อินทราวุธ (2528: 42-43) และสุมารัช อยัชมาน (Sumarah Adhyatman, 1987: 6) เป็นต้น

ลายเส้นที่ 2 กุณฑีที่พบในอารยธรรมเมโสโปเตเมียและกุณฑีที่พบในวัฒนธรรมมัลวา ประเทศอินเดีย

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการขุดค้นทางโบราณคดีในประเทศไทยพบกุณฑีและชิ้นส่วนของกุณฑีอย่างแพร่หลาย ซึ่งนักโบราณคดีเชื่อว่ากุณฑีนี้เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมของชาวอินเดียที่ได้แพร่เข้ามาสู่ชุมชนโบราณในแหล่งต่างๆ โดยอาจจะแพร่เข้ามาโดยตรงหรือผ่านทางประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ความสำคัญของกุณฑีดังกล่าวก่อเกิดประเด็นที่น่าสนใจที่นำไปสู่การศึกษาเพื่อหาคำตอบ 3 ประการ คือ

1. รูปแบบและเทคโนโลยีการผลิตของกุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีของประเทศไทยช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่19

2. กุณฑีและความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนโบราณในประเทศไทยกับชุมชนโบราณในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

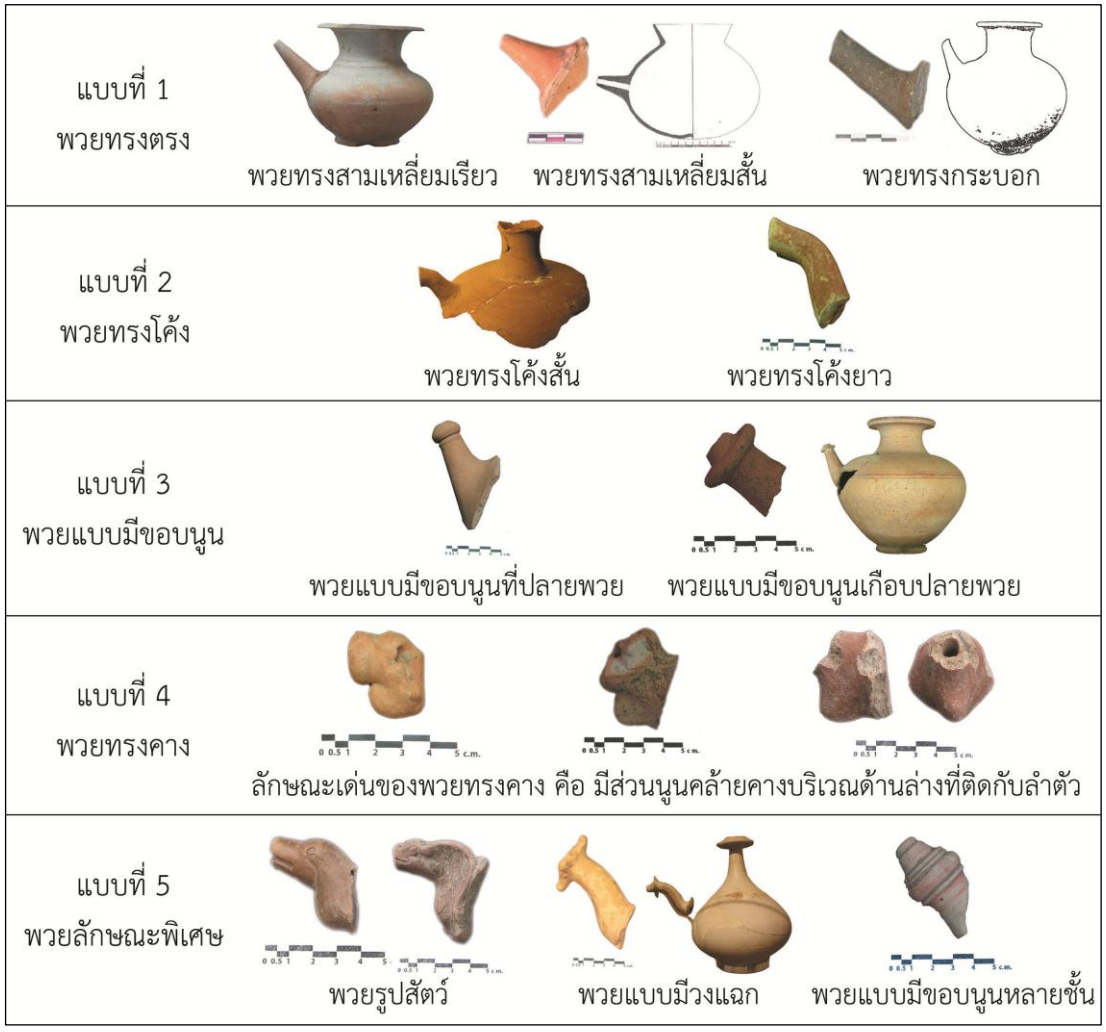
3. หน้าที่การใช้งานของกุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีของประเทศไทยช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

ผลการศึกษามีดังนี้

1. รูปแบบของกุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทยในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19

กุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีที่มีอายุก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 ในประเทศไทยนั้น สามารถจำแนกตามลักษณะเด่นของพวยได้เป็น 5 รูปแบบใหญ่ ได้แก่ 1. พวยทรงตรง 2. พวยทรงโค้ง 3. พวยแบบมีขอบนูน 4. พวยทรงคาง 5. พวยลักษณะพิเศษ ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 รูปแบบกุณฑีที่พบในประเทศไทย 5 รูปแบบใหญ่

โดยรูปแบบกุณฑีที่พบมากในแต่ละภูมิภาคของไทย ได้แก่ 1. ภาคเหนือ พบกุณฑีที่มีพวยทรงสามเหลี่ยมเรียว 2. ภาคตะวันออก พบกุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูนเกือบปลายพวย และกุณฑีที่มีพวยทรงโค้งยาว 3. ภาคกลาง พบกุณฑีที่มีพวยทรงโค้ง สั้น และ กุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูนที่ปลายพวย 4. ภาคใต้ พบกุณฑีที่มีพวยทรงตรงสามเหลี่ยม เรียว และกุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูนที่ปลายพวย ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 รูปแบบกุณฑีที่พบมากในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย

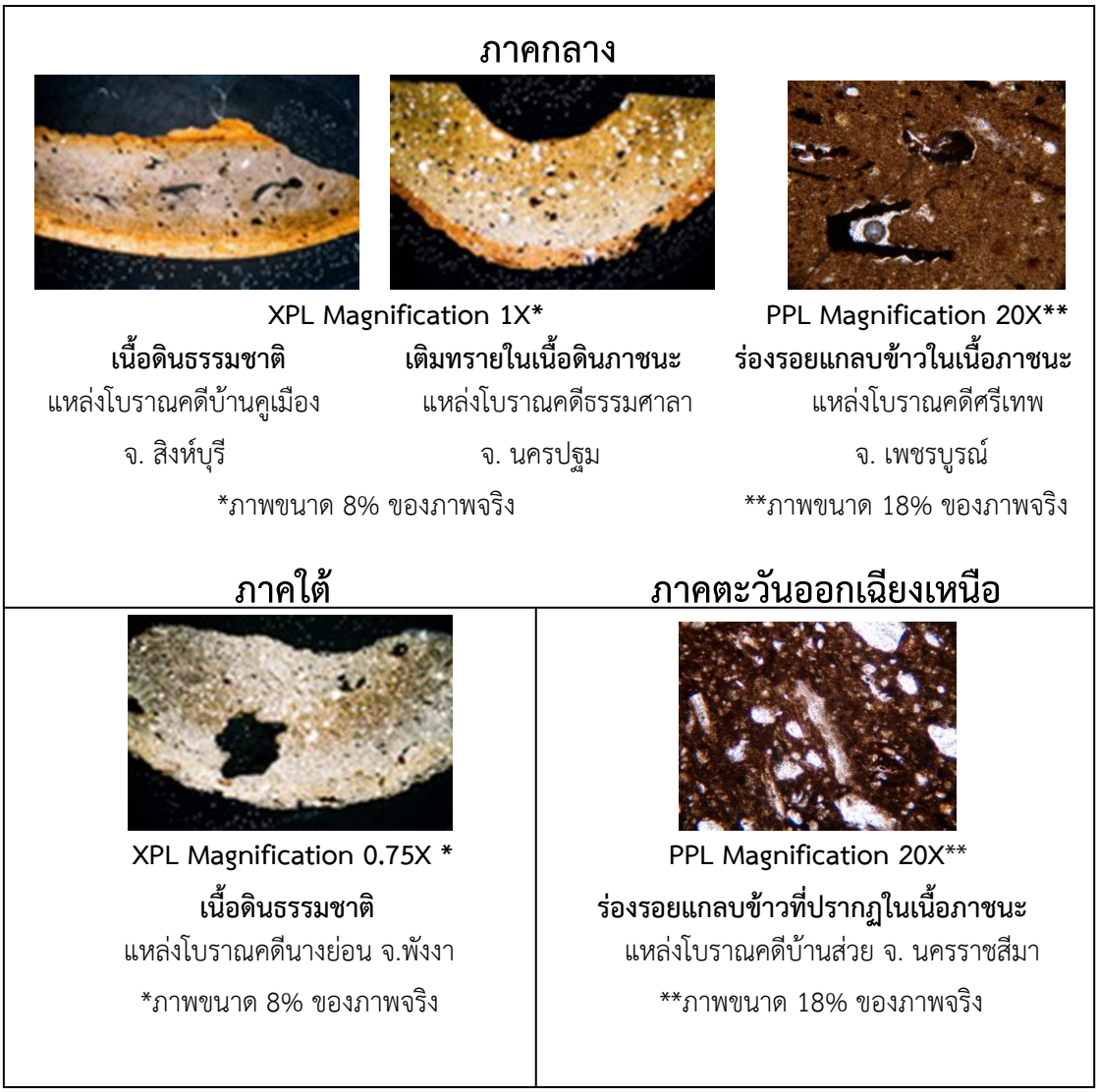
เทคโนโลยีการผลิตกุณฑีและหม้อพรมน้ำที่พบในประเทศไทยด้วยวิธีศิลาวรรณนา (Petrographic analysis)

การศึกษาเทคโนโลยีการผลิตภาชนะประเภทกุณฑีและหม้อพรมน้ำด้วยวิธีศิลาวรรณนาด้านส่วนผสม พบว่า กุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีในภาคกลางมีการเติมส่วนผสมที่หลากหลายกว่าแหล่งโบราณคดีในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวคือ กุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีภาคกลางพบทั้ง 1) การใช้เนื้อดินธรรมชาติ 2) การเติมทราย 3) การเติมแกลบข้าว ลงในดินวัตถุดิบ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนผสมที่ใช้คือการเติมเฉพาะแกลบข้าว และภาคใต้เลือกใช้เฉพาะเนื้อดินธรรมชาติ ดังรูปที่ 3

ด้านการขึ้นรูปภาชนะแบบกุณฑีพบว่ามี 2 วิธี คือ 1) ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุนและ 2) ขึ้นรูปด้วยมืออิสระ ด้านการตกแต่งที่ผิวนอกของภาชนะแบบกุณฑีพบว่ามี 5 วิธี ได้แก่

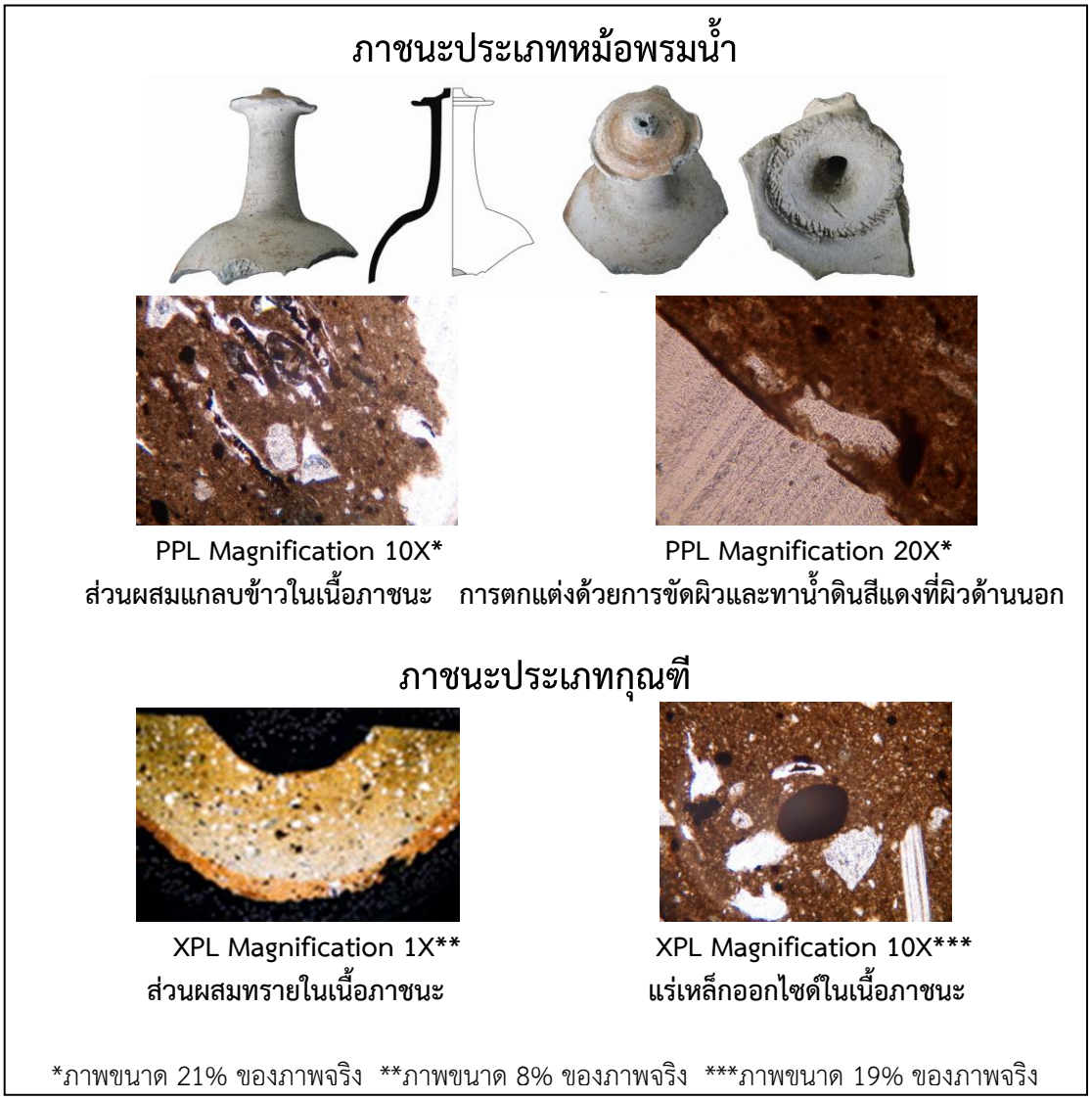
1) การตกแต่งแบบเรียบ ซึ่งเป็นการตกแต่งที่พบมากที่สุดโดยพบในตัวอย่างจากแหล่งโบราณคดีทั้ง 3 ภูมิภาค
2) การตกแต่งแบบรมดำเพื่อให้ผิวภาชนะมีสีดำ
3) การตกแต่งการขัดผิว
4) การตกแต่งการขัดผิวและเขียนสี
5) การตกแต่งโดยการขัดผิวและทาน้ำดิน

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

รูปที่ 3 ส่วนผสมในเนื้อภาชนะของกุณฑีจากการศึกษาด้วยวิธีศิลาวรรณนาของตัวอย่างจากภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุดิบและส่วนผสมในการผลิตหม้อพรมน้ำที่พบในแหล่งโบราณคดีธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม จากการศึกษาด้วยวิธีศิลาวรรณนา สันนิษฐานว่าอาจจะผลิตจากที่อื่นและถูกนำเข้ามาในแหล่งโบราณคดีนี้ เนื่องจากเนื้อดินที่นำมาใช้ปั้นภาชนะไม่สัมพันธ์กับชุดดินที่ตั้งของแหล่งโบราณคดี คือ ดินคล้ายดินชุดสระบุรี เกิดจากการทับถมกันของตะกอนลำน้ำจืดต่อเนื่องกับตะกอนน้ำกร่อย พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองและแดง (โรจน์ เทพพูลผล, 2525: 42-43) ซึ่งจากการศึกษาด้วยวิธีศิลาวรรณนาไม่พบแร่เหล็กออกไซด์หรือจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองและแดงในเนื้อภาชนะ ที่น่าจะเป็นเช่นเดียวกับชุดดินของแหล่งโบราณคดีที่พบจุดประดังกล่าว อีกทั้งยังพบว่าหม้อพรมน้ำตัวอย่างนี้มีการเติมแกลบข้าวเป็นส่วนผสมในเนื้อดินปั้น ซึ่งแตกต่างจากภาชนะประเภทกุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีเดียวกัน ที่มีการเติมทรายและมีเนื้อภาชนะสัมพันธ์กับชุดดินอันเป็นที่ตั้งของแหล่งโบราณคดี ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 การศึกษาเนื้อภาชนะและเทคนิคการตกแต่งที่ผิวนอกของหม้อพรมน้ำ ด้วยวิธีศิลาวรรณนาจากแหล่งโบราณคดีธรรมศาลา จังหวัดนครปฐม

2. การศึกษาภาชนะประเภทกุณฑีในด้านความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนโบราณในประเทศไทยกับชุมชนโบราณในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนโบราณในประเทศไทยกับชุมชนโบราณในเอเชียใต้

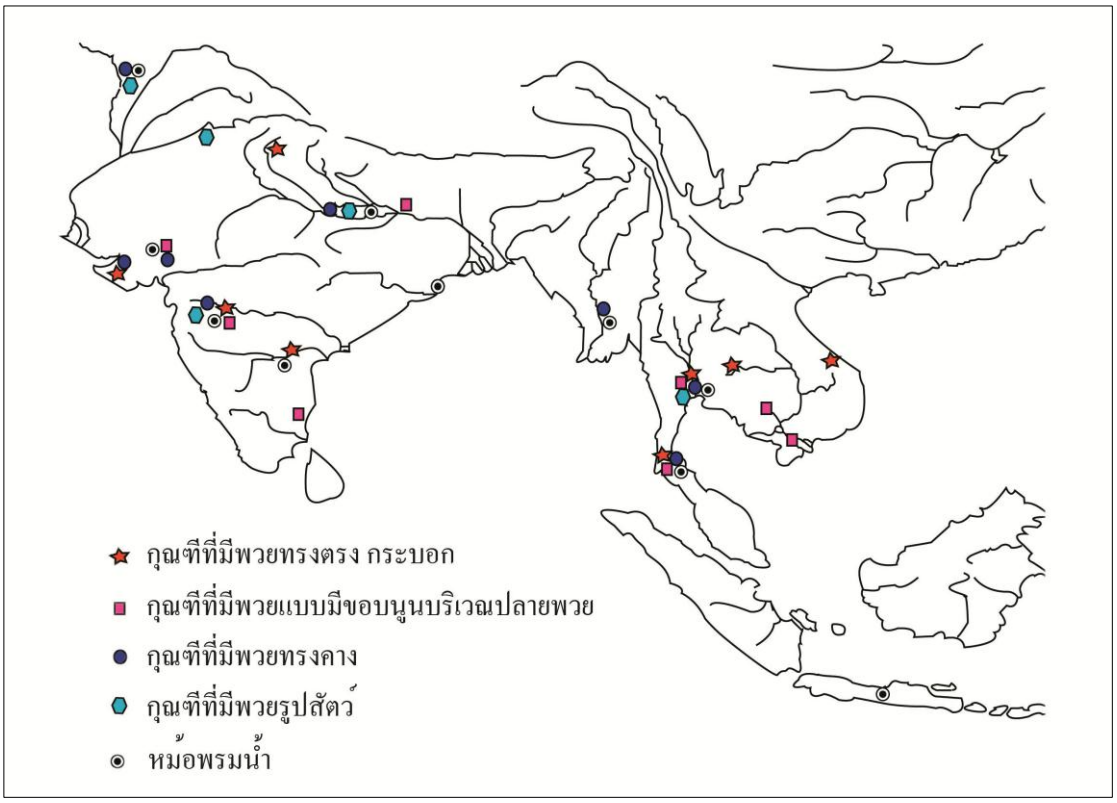
กุณฑีและหม้อพรมน้ำเริ่มแพร่เข้ามาในแหล่งโบราณคดีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ราวช่วงพุทธศตวรรษที่ 8 โดยพบการแพร่หลายของภาชนะประเภทนี้มากในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา ซึ่งตรงกับช่วงสมัยคุปตะในประเทศอินเดีย (ราวพุทธศตวรรษที่ 9-11) และหลังคุปตะ (ราวพุทธศตวรรษที่ 13-14) (ดูรูปที่ 5) อาจจะผ่านเข้าทางพ่อค้านักเดินเรือ หรือกลุ่มคนนักบวชที่เดินทางเข้ามาเพื่อเผยแพร่ศาสนา ดังจะเห็นได้จาก

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

รูปแบบกุณฑีประเภทต่างๆ ดังนี้ 1) กุณฑีที่มีพวยทรงตรงกระบอก 2) กุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูนยื่นบริเวณปลายพวย 3) กุณฑีทรงคาง 4) กุณฑีที่มีพวยรูปสัตว์ และ 5) หม้อพรมน้ำ (ดูแผนที่ที่ 1)

รูปที่ 5 รูปแบบกุณฑีและหม้อพรมน้ำที่พบในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

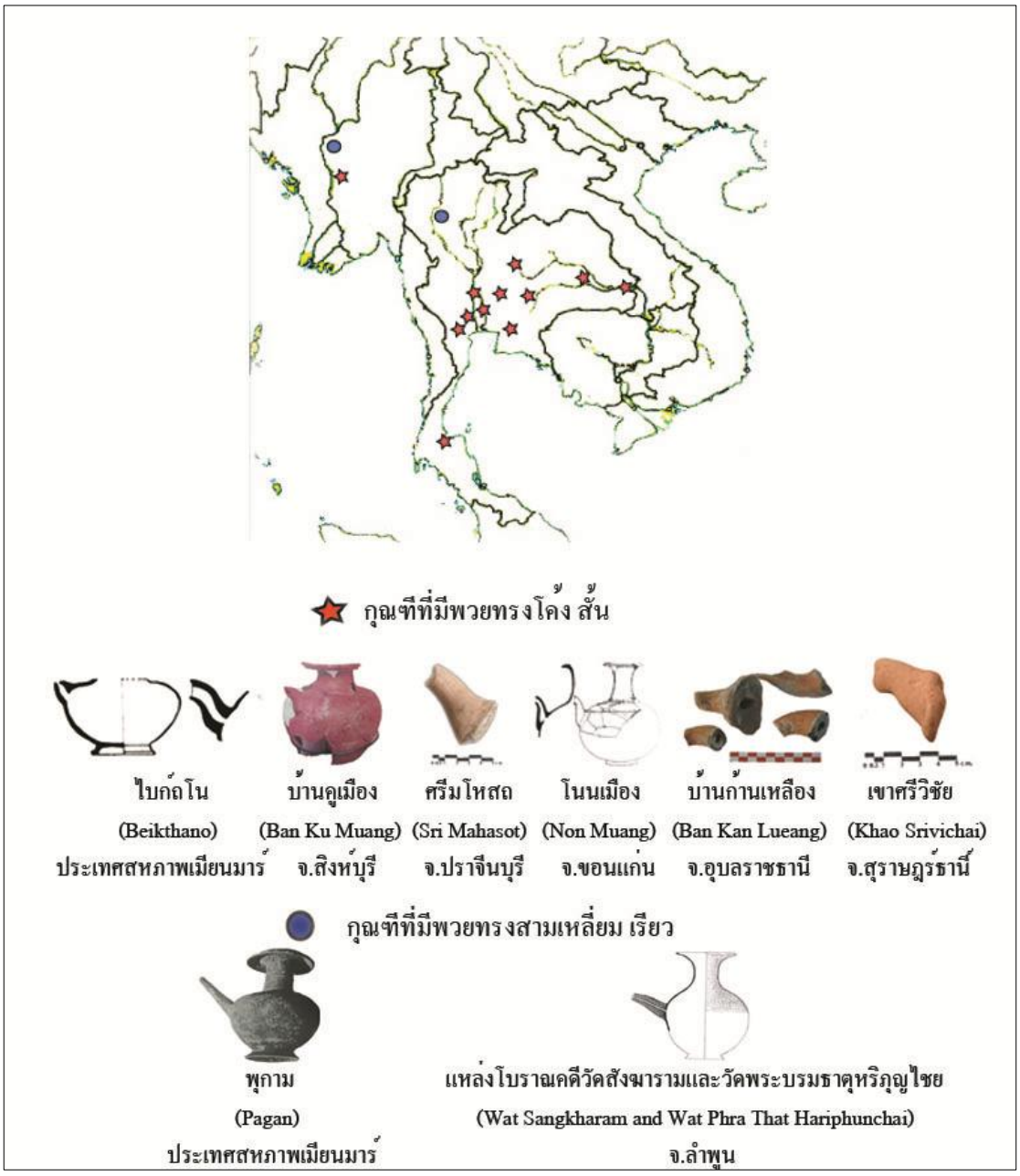

ภาพแผนที่ที่ 1 แผนที่แสดงการกระจายตัวของกุณฑีรูปแบบต่างๆ และหม้อพรมน้ำ ที่พบในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.2 ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนโบราณในประเทศไทยกับชุมชนโบราณในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.2.1 สหภาพเมียนมาร์

การติดต่อสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของกุณฑีระหว่างแหล่งโบราณคดีในประเทศไทยกับแหล่งโบราณคดีในประเทศสหภาพเมียนมาร์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กุณฑีที่มีพวยทรงโค้ง สั้น โดยพบหลักฐานปรากฏในกลุ่มวัฒนธรรมทวารวดีในภาคกลางและภาคตะวันอออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กับแหล่งโบราณคดีไบก์ถโน (Beikthano) ในประเทศสหภาพเมียนมาร์ และ2) กุณฑีที่มีพวยทรงสามเหลี่ยม เรียว พบในกลุ่มวัฒนธรรมหริภุญไชยของประเทศไทยและพุกาม (Pagan) ในประเทศสหภาพเมียนมาร์

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

รูปที่ 6 แผนที่การกระจายตัวของกุณฑีที่พบในประเทศไทยและประเทศสหภาพเมียนมาร์

2.2.2 **เวียดนาม-กัมพูชา**

การติดต่อสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างแหล่งโบราณคดีในประเทศไทยกับแหล่งโบราณคดีในประเทศเวียดนามและกัมพูชา จะเห็นได้จากรูปแบบกุณฑี 2 กลุ่ม คือ 1) กุณฑีที่มีพวยทรงโค้ง ยาว และ 2) กุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูนบริเวณเกือบปลายพวย โดยเฉพาะกุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูนบริเวณเกือบปลายพวยนี้พบมากในแหล่งโบราณคดีประเทศเวียดนาม กัมพูชา ภาคตะวันออก และ ภาคกลางของประเทศไทย การแพร่หลายดังกล่าวอาจแสดงให้เห็นถึงการติดต่อทางวัฒนธรรมระหว่างทั้ง 3 ประเทศ โดยอาจจะผ่านมาทางแหล่งโบราณคดีในภาคตะวันออกก่อนที่จะเข้าสู่ภาคกลางของประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากสภาพ

ภูมิประเทศของภาคตะวันออกของประเทศไทยเป็นที่ราบต่อเนื่องเข้าสู่ประเทศกัมพูชา ทำให้เหมาะในการเดินทางติดต่อแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกัน (ดังรูปที่ 7)

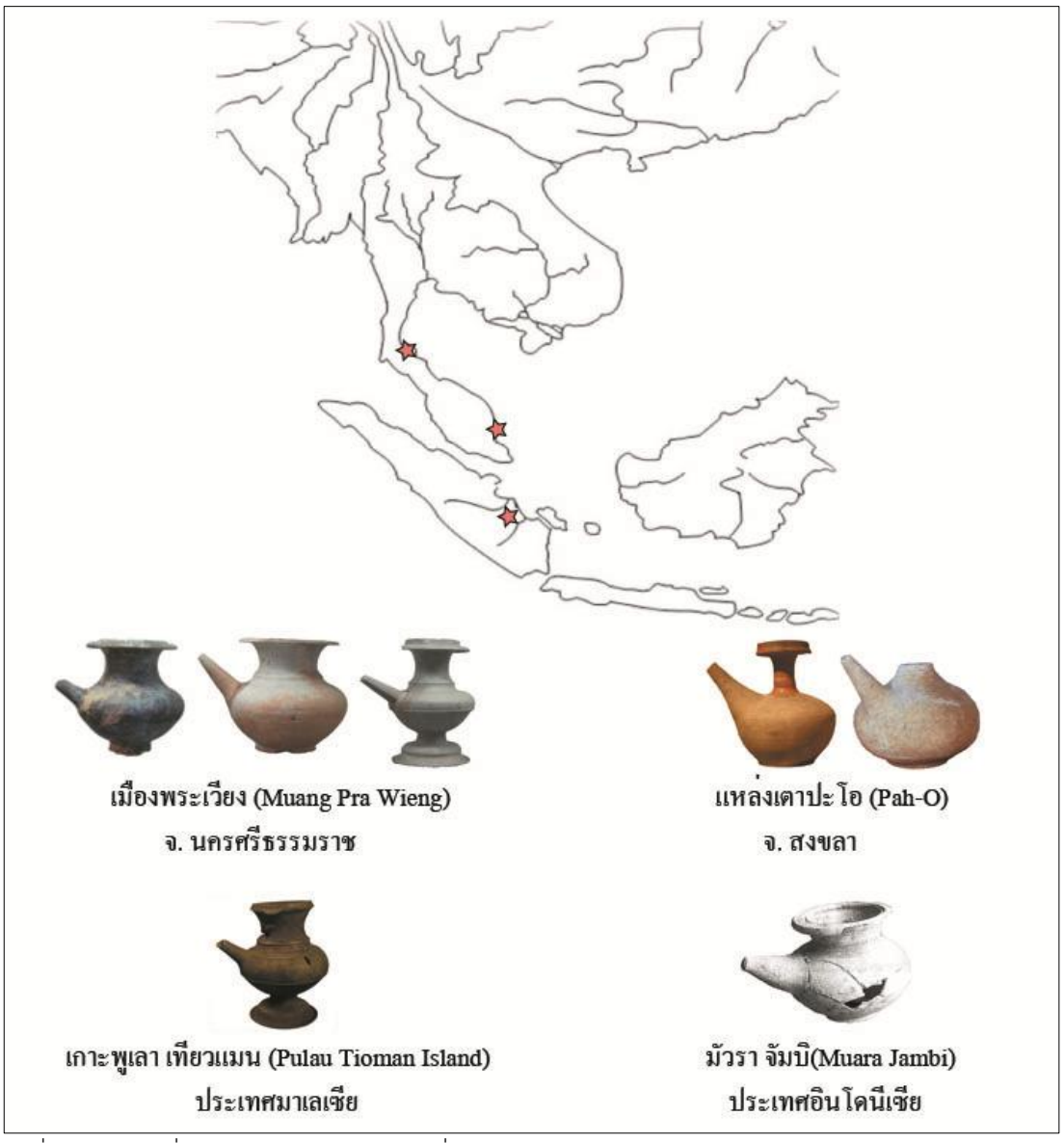

รูปที่ 7 แผนที่การกระจายตัวของกุณฑีที่พบในประเทศไทย กัมพูชา และเวียดนาม

2.2.3 มาเลเซีย-อินโดนีเซีย

ความสัมพันธ์ทางด้านรูปแบบของกุณฑีในประเทศไทยกับแหล่งโบราณคดีในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ค่อนข้างชัดเจนว่าในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา พบว่ามีการผลิตกุณฑีเป็นสินค้าเพื่อการส่งออก โดยแหล่งผลิตสันนิษฐานว่าอาจจะตั้งอยู่ในประเทศไทย เนื่องจากพบแหล่งเตาเผาภาชนะโบราณ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

ที่ชุมชนปะโอ จังหวัดสงขลา โดยกุณฑีที่ผลิตขึ้นจากแหล่งเตาปะโอนี้มีเนื้อดินที่มีลักษณะเนื้อละเอียดประสานกันแน่น ซึ่งเนื้อภาชนะดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับกุณฑีที่พบในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซียด้วย (ดังรูปที่ 8)

รูปที่ 8 แผนที่การกระจายตัวของกุณฑี ที่พบในประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

3. หน้าที่การใช้งานของกุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทยในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19

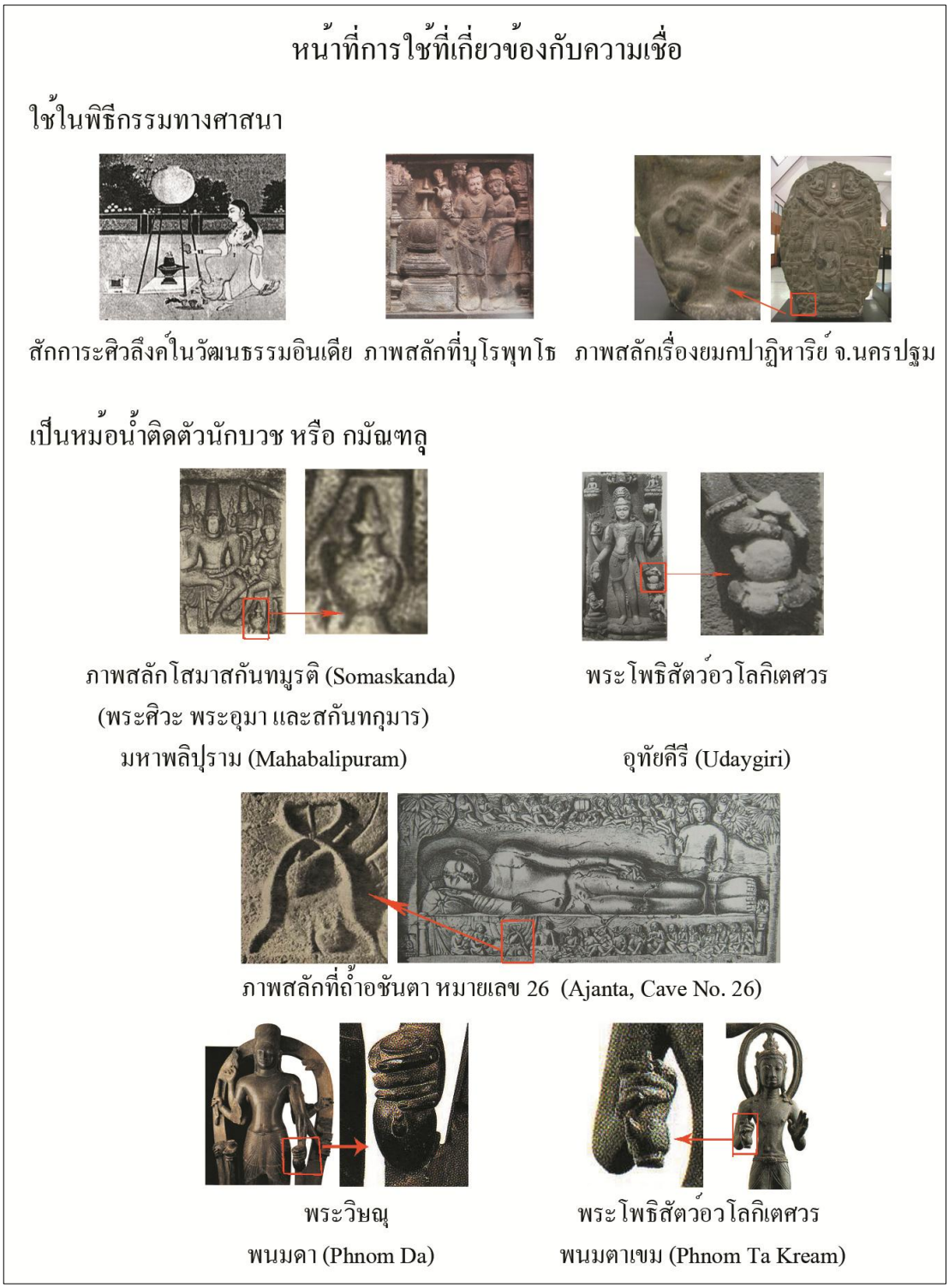
จากการศึกษาหน้าที่การใช้งานของกุณฑีที่พบในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งในประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน สามารถจัดแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) การใช้ในครัวเรือน 2) ผลิตเป็นสินค้าเพื่อส่งขายไปยังชุมชนต่างๆ 3) ใช้ในราชสำนักหรือเป็นเครื่องราชูปโภค (ดูรูปที่ 9)

และ4) หน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านลัทธิความเชื่อที่เข้ามาพร้อมกับศาสนาและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับศพ โดยพบว่ามีการใช้กุณฑีใส่เครื่องเซ่นสังเวยและใช้เป็นโกศบรรจุกระดูกด้วย (ดูรูปที่ 10 และ 11)

รูปที่ 9 หน้าที่ของกุณฑีที่พบในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 – 3431

รูปที่ 10 หน้าที่ของกุณฑีที่พบในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

รูปที่ 11 หน้าที่ของกุณฑีที่พบในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สรุป

การศึกษากุณฑีกุณฑีที่พบในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1.กุณฑีที่มีพวยทรงตรง 2. กุณฑีที่มีพวยทรงโค้ง 3. กุณฑีที่มีพวยแบบมีขอบนูนยื่น 4. กุณฑีที่มีพวยทรงคาง 5. กุณฑีที่มีพวยแบบพิเศษ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชนโบราณในประเทศไทยกับชุมชนโบราณในเอเชียใต้และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การศึกษาเทคโนโลยีการผลิตภาชนะประเภทกุณฑีที่พบในแหล่งโบราณคดีในประเทศไทยด้วยวิธีศิลาวรรณนา สามารถแบ่งส่วนผสมในเนื้อดินปั้นออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. ดินธรรมชาติ 2. มีทรายเป็นส่วนผสม 3. มีแกลบข้าวเป็นส่วนผสม

หน้าที่ใช้งานของกุณฑีที่พบในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่ามีหน้าที่การใช้งานเหมือนกันคือ ใช้ในครัวเรือน มีการผลิตและกระจายผลผลิตไปขายยังชุมชนอื่นๆ ใช้ในราชสำนักหรือเป็นเครื่องราชูปโภค หน้าที่เกี่ยวกับความเชื่อที่เข้ามาพร้อมกับศาสนา และพิธีกรรมเกี่ยวกับศพ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมศิลปากร. (2550). **ศัพทานุกรมทางโบราณคดี.** กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).

เกญพริษฐ์ พัฒฑิธนโชติภาคิน. (2554). “รูปแบบและบทบาทหน้าที่ของกุณฑีในช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 19” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ผาสุข อินทราวุธ. (2528). **ดรรชนีภาชนะดินเผาสมัยทวารวดี.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โรจน์ เทพพูลผล. (2525). **รายงานการสำรวจดินจังหวัดนครปฐม ฉบับที่ 311.** กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.

ภาษาต่างประเทศ

Adhyatman, Sumarah. (1987). **Kendi: traditional drinking water container**. Jakarta: HIMPUNAN Keramik Indonesia:Yayasan Nusantara Jaya.

Khanna, Amar N. (1981). **Archaeology of India: Retrospect and Prospect.** Delhi: IBC Press.

Rooney, Dawn F. (2010). **Kendi in the Cultural Context of Southest Asia: A Commentary.** Accessed December 12**.** Available from http://rooneyarchive.net/articles /kendi_album/kendi.htm

Daniel, Glyn. (1978). **The Archaeology of Mesopotamia: From The Old Stone Age to the Persian Conquest.** London: Thames and Hudson.

Khoo Joo EE. (1984). **Kendi: Pouring vessels in the University of Malaya collection.** Singapore: National Museum.

Singapore National Museum. (1984). **Kendis**. Singapore: National Museum.

Swamy, L.N. (1997). **Boat and Ships in India Art.** Delhi: Santosh offset.